Pojęcia kluczowe: *tajemnica zawodowa, adwokat, Konwencja o Ochronie Zawodu Prawnika, Prawo o adwokaturze, Rada Europy*

Patrycja Piasecka

Konwencja o Ochronie Zawodu Prawnika a standard ochrony tajemnicy zawodowej adwokata

Abstrakt

W ostatnich latach wskazać można liczne przypadki inicjatyw ustawodawczych budzących uzasadnione *wątpliwości z punktu widzenia podstawowej gwarancji wykonywania zawodu adwokata*, jaką jest tajemnica zawodowa. Dążenia do ograniczenia, a w pewnych układach procesowych znoszenia jej ochrony uzasadniane są na różne sposoby. Otworzyło to na nowo dyskusje na temat charakteru oraz zakresu jej obowiązywania, czego efektem jest Konwencja o Ochronie Zawodu Prawnika przyjęta przez Radę Europy 2.03.2025 r.

I. Wstęp

Tajemnica zawodowa była i pozostanie tematem, który wymaga stałej uwagi ze strony doktryny nauki prawa, orzecznictwa sądowego, ale także ze strony samorządów zawodowych reprezentujących przedstawicieli prawniczych zawodów zaufania publicznego. Dyskusje na jej temat prowadzone są od blisko stu lat i na przestrzeni tego czasu udało się wypracować wiele interesujących i ważnych stanowisk dotyczących samej istoty tajemnicy zawodowej, jak i jej ochrony. Niemniej jednak w ciągu tych dziesięcioleci doszło także do poważnych sporów na temat charakteru tajemnicy zawodowej i jej ostatecznego zakresu[1], co generuje konieczność ponownego zdefiniowania istoty omawianego problemu.

Dyskusje na temat tajemnicy zawodowej dotyczą kwestii tak fundamentalnych, jak jej przedmiot oraz zakres obowiązywania, ale przede wszystkim koncentrują się one wokół zagadnienia, które przez lata pozostawało osią sporu, a mianowicie samego charakteru tajemnicy zawodowej[2]. Kwestie te, choć z pozoru rozstrzygnięte przez

1 P. Karlik, *Tajemnica adwokacka w postępowaniu przed sejmowymi komisjami śledczymi*, „Palestra" 2019/7–8, s. 234.

2 W. Marchwicki, *Tajemnica adwokacka. Analiza konstytucyjna*, Warszawa 2015, s. 213.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

Sąd Najwyższy i Trybunał Konstytucyjny, nadal pozostają przedmiotem ożywionej dyskusji prawników[3]. Wyrażane w tym zakresie stanowiska różnią się od siebie w zależności od przyjmowanej perspektywy, przez co przyjęty punkt widzenia finalnie rzutuje na ocenę i postrzeganie tej instytucji. Z tego względu nieustannie podejmowane są próby udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy tajemnica zawodowa ma charakter bezwzględny, tzn. obowiązuje zawsze i dotyczy wszelkich wiadomości uzyskanych od klienta, świadków lub osób trzecich, czy jednak w pewnych okolicznościach posiada charakter względny[4], gdyż dopuszczalne są odstępstwa od obowiązku jej zachowania.

Mimo że konflikt o charakter tajemnicy zawodowej – toczony w oparciu o regulacje ustrojowe oraz etyczne[5] z jednej strony, w relacji do ustaw proceduralnych z drugiej strony – nie jest zagadnieniem nowym, to koniecznym do opracowania, gdyż należyte gwarancje ochrony tajemnicy zawodowej stanowią nie tylko bezpośrednią konsekwencję wykonywania zawodu zaufania publicznego, ale także gwarancję pełnego respektowania prawa obywateli do uzyskania odpowiedniej pomocy prawnej. Mając jeszcze na uwadze, że tendencja do ograniczania zakresu ochrony informacji uzyskiwanych przez prawników w związku z udzielaniem porady prawnej lub prowadzeniem sprawy staje się trwałym elementem tworzonego w Polsce prawa, to istotne staje się ustalenie **środków mających na celu** wzmocnienie ochrony wartości, jaką stanowi tajemnica zawodowa.

Jako tego rodzaju środek należy uznać Konwencję o Ochronie Zawodu Prawnika[6]. Dokument ten został przyjęty przez Radę Europy 2.03.2025 r., a podpisany przez Polskę 13.05.2025 r. W założeniu ma on wspierać i gwarantować ochronę tajemnicy zawodowej prawników. Jest to rozwiązanie nowe, a więc trudno przewidzieć, w jakim zakresie jego zastosowanie realnie przełoży się na ochronę tajemnicy zawodowej adwokatów. Możliwe jest jednak podjęcie próby dokonania oceny, czy i ewentualnie w jaki sposób regulacja ta może zapewnić poufność relacji z prawnikiem, a także które z jej uregulowań oraz w jakim zakresie skutkować mogą zapewnieniem podmiotowi korzystającemu z pomocy prawnej poczucia bezpieczeństwa, uznanego za jedną z podstawowych potrzeb człowieka, stanowiących podstawę jego egzystencji[7].

3 P. Karlik, *Tajemnica adwokacka...*, s. 235.

4 K. Łojewski, *Instytucja odmowy zeznań w polskim prawie karnym*, Warszawa 1970, s. 168.

5 P. Wiliński, *Konstytucyjne podstawy tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata i radcy prawnego* (w:) *Etyka adwokacka a kontradyktoryjny proces karny*, red. J. Giezek, P. Kardas, Warszawa 2015, s. 181.

6 Council of Europe Convention for the Protection of the Profession of Lawyer, https://www.refworld.org/legal/agreements/coeministers/2025/en/149665 (dostęp: 3.09.2025 r.).

7 J. Potrzeszcz, *Bezpieczeństwo prawne z perspektywy filozofii prawa*, Lublin 2013, s. 38–45.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

II. Tajemnica adwokacka w ustawodawstwie samorządowym oraz kodeksach etyki

Tajemnica zawodowa najczęściej kojarzy się z zawodem adwokata lub radcy prawnego, jednak nie są to jedyne zawody, które są depozytariuszami tajemnicy zawodowej. Prawo i przywilej korzystania z tajemnicy zawodowej przysługuje przedstawicielom wszystkich zawodów zaufania publicznego, stanowiąc jeden z najistotniejszych elementów regulacji ustawowej dotyczącej tych profesji. Z uwagi na zakres analizowanej tematyki rozważania zostaną ograniczone do tajemnicy zawodowej adwokackiej.

Zasady zachowania w tajemnicy informacji pozyskanych w związku z wykonywaniem czynności zawodowych przez adwokatów wynikają z treści ustaw samorządowych regulujących funkcjonowanie tej profesji. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze[8] adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Doprecyzowanie zakresu przedmiotowego tajemnicy zawodowej wynika również ze zbioru zasad etyki wykonywania zawodu, potocznie nazywanego kodeksem deontologicznym. O obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej w odniesieniu do adwokatów stanowi § 19 ust. 1 Kodeksu etyki adwokackiej[9], zgodnie z którym adwokat zobowiązany jest zachować w tajemnicy oraz zabezpieczyć przed ujawnieniem lub niepożądanym wykorzystaniem wszystko, o czym dowiedział się w związku z wykonywaniem obowiązków zawodowych.

Przepisy regulujące funkcjonowanie zawodu adwokata traktują tajemnicę zawodową jako nieograniczony w czasie obowiązek zachowania w poufności wszystkiego, o czym podmioty świadczące pomoc prawną dowiedziały się w związku z udzieleniem porady prawnej albo prowadzeniem sprawy. Ważne jest, aby istniał związek pomiędzy uzyskaniem danej informacji a faktem prowadzenia sprawy lub udzielania pomocy prawnej. Z perspektywy dyrektyw wykładni literalnej *argument lege non distinguente* samo źródło jej pochodzenia oraz waga chronionych informacji nie mają znaczenia[10].

W związku z tym, że tajemnica zawodowa stanowi obowiązek adwokata, to jej naruszenie warunkuje poniesienie odpowiednich konsekwencji prawnych zmierzających do przywrócenia wzorcowego modelu zachowania i kreowania odpowiedniego wizerunku profesjonalnego pełnomocnika[11]. Ujawnienie tajemnicy zawodowej

8 Ustawa z 26.05.1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2022 r. poz. 1184).

9 Uchwała Nr 403/2023 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 7.12.2023 r. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej), Adwok. (tj. Dz.U. z 2023 r. nr 12 poz. 7). Uchwała Nr 403/2023 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 grudnia 2023 r. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej), opublikowana w Dzienniku Ustaw 2023, poz. 7.

10 P. K. Sowiński, *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22.11.2004 r., Sk 64/03*, „Prokuratura i Prawo" 2007/4, s. 169.

11 N. Wojtkowska, *Odpowiedzialność dyscyplinarna radcy prawnego za naruszenie tajemnicy zawodowej – na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego Seria Prawnicza" 2020/111, s. 423.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

obwarowane jest nie tylko odpowiedzialnością cywilnoprawną (odszkodowawczą na gruncie przepisów dotyczących ochrony dóbr osobistych) wobec klienta, który doznał szkody na skutek ujawnienia informacji przekazanych adwokatowi, ale także na wniosek pokrzywdzonego sankcją karną związaną z ujawnieniem lub wykorzystaniem informacji, z którymi pełnomocnik zapoznał się w związku z wykonywaną pracą (art. 266 § 1 k.k.). Adwokaci za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godności zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych podlegają także odpowiedzialności dyscyplinarnej. Dlatego też konsekwencją naruszenia tajemnicy zawodowej jest możliwość prowadzenia postępowania dyscyplinarnego poprzez stosowanie systemu kar gwarantujących odpowiedni poziom etyczny przedstawicieli prawniczych zawodów zaufania publicznego.

Odpowiedzialność za niezgodne z zasadami wykorzystanie informacji objętych tajemnicą zawodową stanowi dla osób realnie poszukujących pomocy prawnej gwarancję poufności[12] przekazanych, ujawnionych lub uzyskanych przez adwokatów informacji i danych powierzonych w związku z prowadzeniem sprawy. Przekłada się to na budowanie relacji zaufania, której istnienie jest niezbędne dla skutecznego świadczenia pomocy prawnej.

Taki sposób ukształtowania instytucji tajemnicy zawodowej wskazuje, że nie jest ona przywilejem służącym do zapewnienia niespotykanej w przypadku innych profesji ochrony, lecz obowiązkiem ustanowionym w interesie podmiotów, na rzecz których świadczona jest pomoc prawna. Poza tym tajemnica chroni obywateli przed pochopnym wyjawieniem informacji, które mogłoby naruszać ich integralność moralną oraz ich dobre imię, służąc w ten sposób prawidłowemu funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Z tego względu ochrona tajemnicy zawodowej to ochrona interesów dysponenta informacji, a każdy wyłom od obowiązku jej zachowania stanowi poważne zagrożenie dla realizacji zadań zleconych prawnikom będącym depozytariuszami powierzonych im przez mocodawców informacji, które mogą zostać wykorzystane wyłącznie w celu związanym z wykonywaniem czynności zawodowych, za zgodą i w interesie mocodawcy.

III. Zagrożenia dla tajemnicy adwokackiej wynikające z przepisów ustaw szczególnych

Pomimo wynikającego z treści wskazanego ustawodawstwa samorządowego obowiązku strzeżenia przekazanych w poufności informacji na jego gruncie dochodzi do ograniczenia zakresu ochrony tajemnicy zawodowej. Ograniczenie to wynika z ustawy Prawo o adwokaturze, stanowiąc efekt transponowania do polskiego porządku

12 Wyrok TK z 22.11.2004 r. (SK 64/03), Lex 133768; wyrok TK z 30.07.2014 r. (K 23/11), Lex 1491305.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

prawnego ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu[13] oraz Dyrektywy Rady (UE) 2018/822[14] wprowadzającej do ustawy Ordynacja podatkowa przepisy art. 86a–86o o.p. nakładające obowiązek raportowania schematów podatkowych.

Regulacja art. 6 ust. 4 ustawy Prawo o adwokaturze przewiduje, że obowiązek dochowania tajemnicy zawodowej adwokackiej nie dotyczy informacji:

1. udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
2. przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III ustawy z dnia 29.08.1997 r. Ordynacja podatkowa

– w zakresie określonym tymi przepisami.

Na mocy przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu tajemnica zawodowa nie obowiązuje *ipso iure*. Z tego względu adwokaci zobowiązani są do przekazywania organom państwa informacji mogących świadczyć o praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, co jednak budzi wątpliwości w kontekście możliwości osłabienia zaufania do zawodu oraz postrzegania przedstawicieli tej profesji jako podmiotów współpracujących z organami ścigania.

W drugim przypadku odstąpienie od obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej z mocy prawa dotyczy obszaru prawa podatkowego z trudnym do uzasadnienia na płaszczyźnie konstytucyjnej i konwencyjnej rozwiązaniem nakładającym na adwokatów występujących w roli promotorów obowiązek notyfikacyjny w zakresie tzw. schematów podatkowych[15].

Analizując wskazane przepisy, należy mieć na względzie, że realizacja wynikających z nich powinności prowadzi do kolizji wartości stanowiących źródło tych zobowiązań. Wartościami tymi są z jednej strony prawa człowieka i gwarancje wolności jednostki, jej prawo do prywatności i ochrona danych osobowych, prawo do sądu i sprawiedliwego procesu, którego gwarancją jest tajemnica zawodowa. Z drugiej strony jest natomiast interes publiczny związany z potrzebą zagwarantowania bezpieczeństwa publicznego poprzez skuteczne zwalczanie zagrożeń dla światowego pokoju i bezpieczeństwa oraz finansów państwa.

Uregulowanie wskazanych wyjątków od obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej rozpoczyna się od sformułowania „obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji", natomiast kończy się słowami „w zakresie określonym tymi przepisami". Taki sposób stanowienia wyjątku od obowiązku przestrzegania

13 Ustawa z 1.02.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2025 r. poz. 644).

14 Dyrektywa Rady (UE) 2018/822 z 25.05.2018 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania w odniesieniu do podlegających zgłoszeniu uzgodnień transgranicznych (Dz.U.UE.L. z 2018 r. nr 139 poz. 1).

15 D. Szubielska, *Tajemnica zawodowa w prawie i postępowaniu podatkowym*, „Palestra" 2019/7–8, s. 202.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

tajemnicy zawodowej ma charakter blankietowy i odsyłający. Z tego względu nie jest możliwe ustalenie zakresu przedmiotowego występowania tej powinności tylko na podstawie wykładni przepisów ustawy Prawo o adwokaturze[16]. W literaturze nauki prawa wyraźnie podkreśla się, że przepisy określające wyjątki od obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej osób świadczących pomoc prawną powinny spełniać podstawowe konstytucyjne kryteria oceny. Swoboda ustawodawcy w odniesieniu do ustanawiania ograniczeń ochrony tej tajemnicy nie tylko nie może mieć charakteru absolutnego, ale jest ograniczona m.in. wymogiem szczególnej dbałości o stanowione normy prawne w tym zakresie.

Pozostaje to w konflikcie z obowiązkiem ustawodawcy ukształtowania tego rodzaju regulacji prawnych w sposób, który wyeliminuje wątpliwości co do ustalenia zakresu tajemnicy zawodowej tych osób w konkretnym przypadku[17]. Jako że sposób ujęcia wyjątków od obowiązku przestrzegania tajemnicy zawodowej ma charakter bardzo ogólnikowy, to godzi w istotę tajemnicy zawodowej, przez co zasługuje na dezaprobatę.

IV. Zakres związania tajemnicą zawodową w świetle ustaw proceduralnych

Wskazane wyjątki od zasady ochrony tajemnicy zawodowej nie stanowią jedynego zagrożenia dla obowiązku jej zachowania. Spór o charakter tajemnicy zawodowej ogniskuje się także wokół rozstrzygnięcia o dopuszczalności zapoznania się z wiadomością klauzulowaną przez zewnętrzny organ w stosunku do relacji pełnomocnik––klient. Chodzi o sytuacje, gdy konieczne byłoby naruszenie przez ten organ tajemnicy zawodowej wbrew woli pełnomocnika i jego klienta. Sytuacja taka zachodzi w związku z dopuszczalnością przeprowadzenia we wszystkich postępowaniach (tj. w procedurze karnej, cywilnej oraz administracyjnej) dowodu z przesłuchania adwokata w charakterze świadka. Istota problemu sprowadza się do konieczności rozstrzygnięcia kolizji pomiędzy nałożonym na ten podmiot obowiązkiem zachowania w tajemnicy informacji pozyskanych od klientów a obowiązkiem składania zeznań w charakterze świadka.

Pozornie ogólne regulacje procesowe ustawy Kodeks postępowania cywilnego, ustawy Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy Kodeks postępowania karnego stwarzają ramy prawne dla ochrony tajemnicy zawodowej, gdyż wystarczy odmowa odpowiedzi na pytania, aby nie doszło do jej naruszenia. Niemniej jednak

16 *Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie zwolnienia z tajemnicy zawodowej radcy prawnego działającego w charakterze „promotora", który realizuje obowiązek informacyjny o powstaniu schematu podatkowego u klienta („korzystającego")*, Warszawa, 26.06.2019 r., s. 4–5.

17 Wniosek Krajowej Rady Doradców Podatkowych z 17.12.2019 r. o zbadanie zgodności ustawy z Konstytucją RP, sygn. K 13/20, s. 41.

we wszystkich omawianych dziedzinach prawa to uregulowania szczegółowe stanowią potencjalne zagrożenie dla interesów chronionych tą tajemnicą[18].

W odniesieniu do procedury cywilnej oraz administracyjnej należy wskazać na brak rozwiązania normatywnego chroniącego w sposób w pełni adekwatny tajemnicę zawodową adwokatów. Taki stan rzeczy nie sprzyja rozstrzygnięciu wątpliwości, jakie pojawiają się na tle obowiązku zachowania w tajemnicy informacji uzyskanych od klienta, co może rodzić odmienną ocenę tej kwestii nie tylko przez adwokata, ale także przez sam organ procesowy[19]. W konsekwencji może to skutkować poniesieniem przez pełnomocnika kierującego się prymatem ochrony tajemnicy zawodowej konsekwencji prawnych na różnych polach – począwszy od odpowiedzialności dyscyplinarnej czy cywilnej, a skończywszy na odpowiedzialności karnej.

Na gruncie procedury karnej wypada zauważyć, że w literaturze nauki prawa podnosi się, że zwolnienie z tajemnicy zawodowej stanowi cenę za osiągnięcie w sprawie trafnego i sprawiedliwego wyrokowania[20]. Z tego względu brzmienie przepisu art. 180 § 2 k.p.k.[21] należy określić jako kompromis pomiędzy gwarancjami wymiaru sprawiedliwości a interesami osoby reprezentowanej przez adwokata czy radcę prawnego[22]. Tajemnica obrończa uniemożliwia organowi procesowemu poczynienie jakichkolwiek ustaleń faktycznych, a także procesowych (możliwych do wykorzystania w postępowaniu) w zakresie informacji objętych tajemnicą zawodową.

Z kolei prawo do odmowy odpowiedzi na pytanie w postępowaniu karnym, choć nie pozwala organowi poznać faktów (informacji) objętych tajemnicą zawodową i wykorzystać ich procesowo, to jednak poprzez umiejętne konstruowanie pytań możliwe jest uzyskanie wiedzy co do zakresu informacji nią objętych. Niekiedy pojawia się więc ryzyko, że odmowa odpowiedzi na konkretnie postawione pytania będzie *de facto* zdradzała wiedzę uzyskaną w toku współpracy z podejrzanym czy oskarżonym, co jest nie do zaakceptowania[23]. W tym kontekście istotne jest również, że uchylenie tajemnicy zawodowej jest nieodwracalne i jeśli dana okoliczność zostanie ujawniona w toku postępowania karnego, nie będzie możliwe ponowne jej utajnienie. Z tego względu każda decyzja w zakresie zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej powinna być dogłębnie i bezstronnie rozważona.

18 M. Matusiak-Frącczak, *Tajemnica adwokacka w polskim prawie administracyjnym, podatkowym i karnoskarbowym*, „Palestra" 2019/7–8, s. 212.

19 Ł. Błaszczak, *Problem tajemnicy zawodowej adwokata i radcy prawnego a dowód z zeznań świadka w procesie cywilnym*, „Palestra" 2019/7–8, s. 167–168.

20 Postanowienie SA we Wrocławiu z 18.09.2009 r. (II AKz 472/09), Lex 534456.

21 Ustawa z 6.06.1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 46).

22 A. Ważny, *Problemy zwolnienia z tajemnicy adwokackiej, dziennikarskiej i lekarskiej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo" 1998/10, s. 115.

23 Ł. Chojniak, *Ochrona informacji objętych tajemnicą adwokacką w toku postępowania karnego*, „Palestra" 2019/7–8, s. 151.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

Jako że poufność jest pierwszorzędnym i fundamentalnym prawem oraz obowiązkiem adwokatów, bez której klient nie może mieć pełnego zaufania do swojego pełnomocnika, to analizowane regulacje ustaw proceduralnych budzą uzasadnione obawy w zakresie możliwości naruszenia tajemnicy zawodowej. Prowadzą one do wniosku, że na gruncie obecnie obowiązującego ustawodawstwa tajemnica adwokacka pozostaje w kolizji z obowiązkiem złożenia zeznań w charakterze świadka. Dzieje się tak, gdyż rozwiązania wynikające z przepisów ustaw proceduralnych w zakresie podejścia do obowiązku przestrzegania tajemnicy zawodowej są niekompatybilne z przepisami ustaw samorządowych. Nawet jeżeli pełnomocnik – świadek przyzna prymat ochronie tajemnicy zawodowej i odmówi udzielenia odpowiedzi na zadane mu pytanie w obawie przed ujawnieniem powierzonych informacji, to naraża się na poniesienie kary grzywny mającej stanowić środek dyscyplinujący pełnomocników przed nadużywaniem prawa do odmowy złożenia zeznań w charakterze świadka. Niezależnie od decyzji w zakresie sposobu postępowania adwokat narażony jest więc na poniesienie odpowiedzialności wymierzanej względem niego na różnych podstawach prawnych, której celem jest wyegzekwowanie spełnienia obowiązku przez osobę uchylającą się od jego wykonania. W tym kontekście opracowanie standardów zachowania opartych na specyfice poszczególnych instytucji służących ochronie tajemnicy zawodowej adwokackiej na gruncie proceduralnym wydaje się zadaniem pilnym[24].

V. Środki ochrony tajemnicy zawodowej

Doniosłość wykonywania zawodu zaufania publicznego pociąga za sobą konieczność należytej ochrony tajemnicy zawodowej oraz wyznaczania jej nieprzekraczalnych granic. W założeniu tego rodzaju środkiem ma być Konwencja o Ochronie Zawodu Prawnika przyjęta przez Radę Europy 2.03.2025 r. Jej postanowienia obejmują prawników i zrzeszające ich stowarzyszenia, czyli na gruncie krajowego porządku prawnego samorządy zawodowe adwokackie i radcowskie.

Dokument ten ma na celu wzmocnienie praworządności poprzez zapewnienie skutecznej ochrony prawników, których rola jest kluczowa dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości i ochrony praw podstawowych jednostek. Jednym z obowiązków dla sygnatariuszy wskazanej umowy międzynarodowej wynikającym z art. 6 jest zagwarantowanie prawa do poufnego kontaktu z klientem oraz zachowania tajemnicy zawodowej.

Z uwagi na objęcie swoim zakresem ochrony tajemnicy zawodowej adwokackiej Konwencja o Ochronie Zawodu Prawnika może stać się dodatkowym gwarantem prawidłowego wypełniania zobowiązań ustawowych zapewniającym poufność

24 J. Giezek, M. Gutowski, P. Kardas, *Tajemnica adwokacka w świetle wyzwań współczesności – uwagi wprowadzające*, „Palestra" 2019, Rok LXIV, nr 741–742, s. 12.

komunikacji z adwokatem. Zachodzi jednak obawa, że dokument ten po części może stanowić tzw. ustawowe *superfluum*. Stanowi on bowiem zbiór podstawowych praw i gwarancji, na których opiera się wymiar sprawiedliwości i system prawny w Polsce. Z kolei na poziomie unijnym ochrona tajemnicy zawodowej prawników traktowana jest jako gwarancja wywodzona z treści art. 6 i art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności[25] oraz art. 7 i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej[26]. Poza tym Europejski Trybunał Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej podkreślają w swoich orzecznictwach, że efektywne i praktyczne realizowanie standardów ochrony praw człowieka jest możliwe jedynie przy poszanowaniu tajemnicy zawodowej profesjonalnych pełnomocników, której ograniczenie skutkowałoby tym, że dalsze istnienie prawniczych zawodów zaufania publicznego zobowiązanych do jej zachowania zostałoby pozbawione racji bytu. Z kolei Trybunał Konstytucyjny, wielokrotnie wypowiadając się w kwestii tajemnicy zawodowej, podkreślał jej znaczenie dla ochrony zaufania do zawodu i konieczność precyzyjnych regulacji zwolnienia z obowiązku jej zachowania.

Opowiadając się za zasadnością i koniecznością wprowadzenia do polskiego porządku prawnego tego rodzaju regulacji (na dzień sporządzenia publikacji Polska nie ratyfikowała Konwencji[27]), należy wskazać, że ochrona tajemnicy zawodowej prawników powinna być nieustannie wzmacniana[28]. Należałoby zatem oczekiwać dalszego rozwoju orzecznictwa organów sądownictwa krajowego oraz unijnego w kierunku włączenia efektywnej ochrony tajemnicy zawodowej do przesłanek aspektu proceduralnego każdego z praw i wolności jednostki. W tym zakresie Konwencja o Ochronie Zawodu Prawnika, a przede wszystkim jej art. 6, może stanowić solidne wzmocnienie gwarancji ustawowych dotyczących tajemnicy zawodowej adwokatów.

VI. Podsumowanie

Przestrzeganie tajemnicy zawodowej jest dla adwokatów podstawowym elementem wykonywania profesji. Jednak realizacja niektórych obowiązków ustawowych prowadzi do jej realnego osłabiania. Przykładem tego rodzaju sytuacji jest powołanie adwokatów na świadków, a także realizacja przez nich obowiązków informacyjnych wynikających z analizowanych ustaw szczególnych. Łączenie roli pełnomocnika przy jednoczesnej realizacji obowiązków świadka lub promotora albo instytucji obowiązanej wiąże się bowiem z koniecznością rozstrzygnięcia, czy istnienie obowiązku zachowania

25 Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Dz.U. z 1993 r. nr 61 poz. 284.

26 Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (2007/C 303/01), Dz.U.UE C z 14.12.2007 r.

27 Polska podpisała Konwencję Rady Europy o Ochronie Zawodu Prawnika 13 maja 2025 r. podczas ceremonii w Luksemburgu. Podpisanie oznacza formalne wyrażenie woli przyłączenia się do Konwencji, jednak dokument nie jest jeszcze ratyfikowany i nie jest w pełni wiążący prawnie dla Polski.

28 M. Pietrzak, *Tajemnica adwokacka jako fundamentalny element systemu ochrony praw i wolności*, „Palestra" 2019/7–8, s. 89.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

tajemnicy zawodowej oraz obowiązków informacyjnych wobec organów władzy publicznej oprzeć na zasadzie preferencji ochrony tajemnicy zawodowej.

Na gruncie analizowanego ustawodawstwa proceduralnego i szczególnego tajemnica zawodowa adwokatów nie jest chroniona w sposób należyty i adekwatny do rangi i znaczenia tej profesji, która przecież wykonywana jest na rzecz i w interesie obywateli. Mimo że ujawnianie powierzonych informacji następuje na podstawie ustawowego zwolnienia z obowiązku jej zachowania, to może się przełożyć na zaniechanie skorzystania z pomocy prawnej albo odmowę jej udzielenia. Z tego względu zwolnienie z tajemnicy zawodowej obok najważniejszego, bo prawno-etycznego, wymiaru posiada również wymiar ekonomiczny, który – choć wstydliwie skrywany – ma również swoje znaczenie dla tego środowiska.

Skłania to do konkluzji, że państwo nakłada na adwokatów powinności, których realizacja podważa fundamentalny obowiązek dbania o interesy klienta. Tymczasem profesjonalni pełnomocnicy pełnią w demokratycznym społeczeństwie szczególną rolę, polegającą na ochronie interesów swoich klientów. Należyte wypełnianie tej misji nie jest możliwe bez zapewnienia ochrony komunikacji, z zachowaniem standardów ochrony tej tajemnicy.

Bezspornie konieczne jest więc wypracowanie reguł odpowiedniego zachowania adwokatów w omawianym zakresie. Wydaje się, że zabieg ten możliwy jest jedynie w wyniku rzetelnej debaty różnych środowisk zawodowych i faktycznej realizacji samorządności zawodów zaufania publicznego, a nie poprzez arbitralne rozstrzygnięcie przedstawicieli władzy. Jako efekt tego rodzaju debaty należy ocenić Konwencję o Ochronie Zawodu Prawnika, której przepis art. 6 daje nadzieje na dalsze, pełniejsze zabezpieczenie tajemnicy zawodowej przed nieuzasadnioną ingerencją, prowadzącą do systematycznego osłabienia jej charakteru.

adw. dr Patrycja Piasecka

Autorka jest adwokatem wpisanym na listę adwokatów Kujawsko-Pomorskiej Izby Adwokackiej w Bydgoszczy. Jest absolwentką Studiów Doktoranckich w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, gdzie w 2025 r. obroniła rozprawę doktorską, uzyskując tytuł doktora nauk prawnych. Afiliację stanowi Wydział Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

The author is an attorney-at-law registered with the Kuyavian-Pomeranian Bar Association in Bydgoszcz. She completed doctoral studies at the Institute of Law Studies of the Polish Academy of Sciences in Warsaw, where she defended her doctoral dissertation in 2025 and was conferred the degree of Doctor of Laws. She is affiliated with the Faculty of Law and Economics of the Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz.

ORCID: 0000-0002-1101-1253

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

Abstract

Keywords: *lawyer-client privilege, advocate, Convention on the Protection of the Profession of Lawyer, Law on the Bar, Council of Europe*

The Convention for the Protection of the Profession of Lawyer in the context of the standard of protection of lawyer-client privilege

In recent years, numerous legislative initiatives have raised legitimate concerns regarding lawyer-client privilege, a fundamental guarantee of the legal profession. Efforts to limit, and, in some procedural contexts, even abolish, its protection are being justified in various ways. This has reopened discussions on the nature and scope of application of said privilege, culminating in the Convention on the Protection of the Profession of Lawyer, adopted by the Council of Europe on 2 March 2025.

Bibliografia

1. **Błaszczak Łukasz,** *Problem tajemnicy zawodowej adwokata i radcy prawnego a dowód z zeznań świadka w procesie cywilnym*, „Palestra" 2019/7–8
2. **Chojniak Łukasz,** *Ochrona informacji objętych tajemnicą adwokacką w toku postępowania karnego*, „Palestra" 2019/7–8
3. Council of Europe Convention for the Protection of the Profession of Lawyer, https://www.refworld.org/legal/agreements/coeministers/2025/en/149665
4. **Giezek Jacek, Gutowski Maciej, Kardas Piotr,** *Tajemnica adwokacka w świetle wyzwań współczesności – uwagi wprowadzające*, „Palestra" 2019, Rok LXIV, nr 741–742
5. **Karlik Piotr,** *Tajemnica adwokacka w postępowaniu przed sejmowymi komisjami śledczymi*, „Palestra" 2019/7–8
6. **Łojewski Kazimierz,** *Instytucja odmowy zeznań w polskim prawie karnym*, Warszawa 1970
7. **Marchwicki Wojciech,** *Tajemnica adwokacka. Analiza konstytucyjna*, Warszawa 2015
8. **Matusiak-Frącczak Magdalena,** *Tajemnica adwokacka w polskim prawie administracyjnym, podatkowym i karnoskarbowym*, „Palestra" 2019/7–8
9. **Milkowski Kacper,** *Tajemnica adwokacka w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego", Seria Prawnicza, 2020/111

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3

10. Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie zwolnienia z tajemnicy zawodowej radcy prawnego działającego w charakterze „promotora", który realizuje obowiązek informacyjny o powstaniu schematu podatkowego u klienta („korzystającego"), Warszawa, 26.06.2019 r.
11. **Pietrzak Mikołaj,** *Tajemnica adwokacka jako fundamentalny element systemu ochrony praw i wolności*, „Palestra" 2019/7–8
12. **Potrzeszcz Jadwiga,** *Bezpieczeństwo prawne z perspektywy filozofii prawa*, Lublin 2013
13. **Sowiński Piotr Krzysztof,** *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22.11.2004 r., SK 64/03*, „Prokuratura i Prawo" 2007/4
14. **Szubielska Dorota,** *Tajemnica zawodowa w prawie i postępowaniu podatkowym*, „Palestra" 2019/7–8
15. Uchwała Nr 403/2023 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 7.12.2023 r. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej), Adwok. (tj. Dz.U. z 2023 r. nr 12 poz. 7)
16. Uchwała Nr 403/2023 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 grudnia 2023 r. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej), opublikowana w Dzienniku Ustaw 2023, poz. 7
17. **Ważny Andrzej,** *Problemy zwolnienia z tajemnicy adwokackiej, dziennikarskiej i lekarskiej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo" 1998/10
18. **Wiliński Paweł,** *Konstytucyjne podstawy tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata i radcy prawnego* (w:) *Etyka adwokacka a kontradyktoryjny proces karny*, red. J. Giezek, P. Kardas, Warszawa 2015
19. Wniosek Krajowej Rady Doradców Podatkowych z 17.12.2019 r. o zbadanie zgodności ustawy z Konstytucją RP, sygn. K 13/20
20. **Wojtkowska Natalia,** *Odpowiedzialność dyscyplinarna radcy prawnego za naruszenie tajemnicy zawodowej – na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego Seria Prawnicza" 2020/111

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.3